

Samen impact creëren voor zelfstandig wonende senioren

Handreiking voor het activeren van een gemeenschap om zelfstandig wonende senioren te ondersteunen.

Inhoudsopgave

	Voorwoord	03
Hfdst. 1.	Aanleiding voor het ontwikkelen van de handreiking	04
Hfdst. 2.	Wat is een vitale gemeenschap	07
Hfdst. 3.	Hoe activeer je een gemeenschap	08
	3.1 Voorbereiding	09
	3.2 In kaart brengen van de huidige situatie	10
	3.3 Opstellen van een plan	12
	3.4 Uitvoeren	13
Hfdst. 4.	Monitoren, evalueren en borgen	17
	4.1 QuickScan	18
Hfdst. 5.	Toolbox	21

Voorwoord

Voor u ligt een handreiking voor het opstellen van een plan om gemeenschappen te activeren in de ondersteuning van zelfstandig wonende senioren. Want zo lang mogelijk zelfstandig wonen, in een vertrouwde omgeving en met regie over het eigen leven, dat is een wens die breed gedeeld wordt onder senioren. Uit gesprekken met senioren blijkt dat een vitale gemeenschap hierin een sleutelrol kan spelen.

Een vitale gemeenschap ontstaat echter niet vanzelf. Ze vraagt om initiatief, betrokkenheid en samenwerking. Van bewoners, mantelzorgers, vrijwilligers, woningcorporaties, zorginstellingen, gemeenten en welzijnspartners. Deze handreiking is bedoeld om u te ondersteunen, te inspireren en uit te nodigen om samen werk te maken van een leefomgeving waarin senioren zich gezien, gesteund en verbonden voelen.

Er zijn verschillende wegen om de vitaliteit van een gemeenschap te versterken. Welke aanpak het beste past, hangt af van de lokale context, de energie van bewoners en de bereidheid van partners om samen te bouwen. Het begint bij luisteren: haal de vraag op bij senioren zelf. Faciliteer kleine initiatieven, stimuleer ontmoeting, werk samen, benut elkaars kracht en blijf in beweging.

Gebruik uw kennis, ervaring en professionaliteit om ruimte te maken voor wat lokaal leeft. Ik wens u veel inspiratie, verbinding en mooie resultaten toe, voor én met onze zelfstandig wonende senioren.

Katinka Pani

Aanleiding voor het ontwikkelen van de handreiking

De Nederlandse samenleving vergrijsst in een rap tempo. Senioren hebben de wens om zo lang mogelijk zelfstandig te wonen en regie te hebben over hun leven. Ook de Nederlandse overheid zet in op het bevorderen en mogelijk maken van “ageing in place”. Belangrijke aspecten van ageing in place zijn: wonen, de woonomgeving, sociale netwerken, geven en ontvangen van support, ondersteuning door middel van technologie en persoonlijke kenmerken van senioren zelf.

Figuur 1. *Belangrijke thema's die ageing in place mogelijk maken*

Volgens de resultaten van recente onderzoeken kunnen vitale gemeenschappen bijdragen aan ageing in place. Met een vitale gemeenschap wordt een samenwerkingsverband bedoeld die zich inzet om het welzijn, de kwaliteit van leven en het meedoen van senioren te bevorderen. De bedoeling van een vitale gemeenschap is dat (oudere) bewoners meer onderling contact krijgen, meer naar elkaar omzien en samen activiteiten uitvoeren. Dit kunnen kleine- maar ook wat grootschaliger initiatieven zijn zoals het creëren van sociale ontmoetingsplekken in de wijk. Tijdens de opstart van een vitale gemeenschap is ondersteuning vanuit wonen, zorg en welzijn aan te raden. Het idee is wel dat bewoners zelf de activiteiten verder oppakken.

Tijdens gesprekken geven zelfstandig wonende senioren aan, dat vitale gemeenschappen een belangrijke bijdrage kunnen leveren aan de kwaliteit van leven, het meedoen, ondersteuning in dagelijks functioneren en zingeving. Denk bijvoorbeeld aan: hoe je woont, de sociale contacten en activiteiten in de buurt, hulp bij het huishouden, boodschappen doen, en/of klusjes aan huis. Vitale gemeenschappen kunnen dus betekenisvolle ondersteuning bieden aan ageing in place, maar doen dat (nog) niet altijd. Het activeren van gemeenschappen is dan aangewezen.

Deze handreiking kan helpen bij het in beeld brengen van zaken als: waar staan we nu als gemeenschap? Langs welke weg kunnen we initiatieven ontwikkelen en wat moet daarvoor concreet gebeuren? Daarom is deze handreiking ontwikkeld om de 'geleerde lessen' van betrokkenen in het living lab in de gemeente Sittard-Geleen aan jullie mee te geven en hiermee jullie eigen activeringstrajecten te ondersteunen.

Voor wie?

Deze handreiking is bedoeld voor initiatiefnemers van een vitale gemeenschap. Dit kan zijn een woningcorporatie, zorginstelling, welzijnsorganisatie en/of de gemeente. Maar denk ook aan een samenwerking tussen bewoners, verenigingen, professionals uit de wonen-, zorg- en welzijnssector en gemeenten.

Wat?

De handreiking helpt bij het nemen van de juiste stappen om een gemeenschap in de praktijk te activeren in iedere fase van het ontwikkelproces.

Hoe?

Deze handreiking wordt ondersteund door een infographic en een metafoor in de vorm van een boom met grondstoffen en vier processtappen als een grote slinger om de boom met als doel een activeringsplan te ontwikkelen. Als het plan in werking treedt, zal opbouw van de vitale gemeenschap verlopen volgens 4 ontwikkelfasen van de boom.

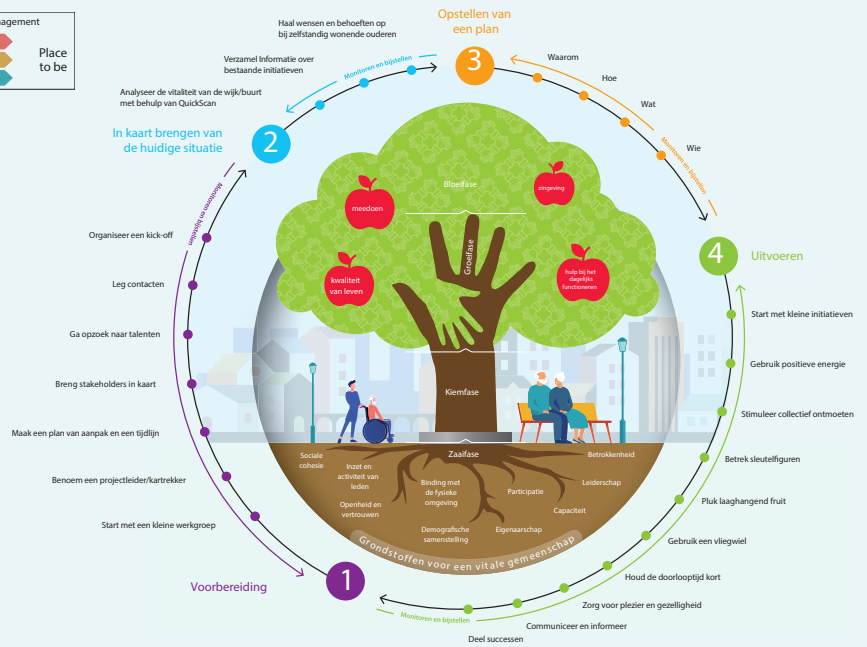

Samen impact creëren voor zelfstandig wonende ouderen

Handreiking voor het activeren van een (vitale) gemeenschap om zelfstandig wonende ouderen te ondersteunen.

Voor wie?

Deze handreiking is bedoeld voor initiatiefnemers van een vitale gemeenschap. Dit kan zijn een woningcorporatie, zorginstelling, welzijnsorganisatie en/of de gemeente. Maar denk ook aan een samenwerking tussen bewoners, verenigingen, professionals uit de wonen-, zorg- en welzijnsector en gemeenten.

Figuur 2. Infographic voor het activeren van gemeenschappen.

Wat is een vitale gemeenschap

Met een vitale gemeenschap wordt een samenwerkingsverband bedoeld die zich inzet om het welzijn, de kwaliteit van leven en het meedoen van senioren te bevorderen. Uit de resultaten van de studie over vitale gemeenschappen blijkt dat deze bestaat uit een aantal grondstoffen. De grondstoffen zijn voordeligm voor de ideale vitale gemeenschap.

1. **Sociale cohesie**, de mate van samenhang, verbondenheid en solidariteit binnen groepen en gemeenschappen.
2. **Inzet en activiteit van leden**, ondernemerschap en de mate waarin de leden zich actief inspannen om een gezamenlijk doel te bereiken.
3. **Eigenaarschap**, verantwoordelijkheid voelen en nemen.
4. **Participatie**, meedoen aan de samenleving, zoals werken, studeren en/of het verrichten van vrijwilligerswerk.
5. **Leiderschap**, regie en facilitering.
6. **Betrokkenheid**, de mate van tijd, aandacht, werk en moeite die iemand over heeft voor de gemeenschap.
7. **Openheid en vertrouwen**, de mate van transparantie en sociaal veiligheid.
8. **Demografische samenstelling**, de opbouw van de bevolking bijvoorbeeld: leeftijd, afkomst, inkomen, opleiding, etc.
9. **Binding met de fysieke omgeving**, de mate waarin de bewoners binding hebben met de fysieke omgeving en de mensen die daar wonen en werken.
10. **Capaciteit**, (financiële) middelen, kennis, menskracht, tijd.

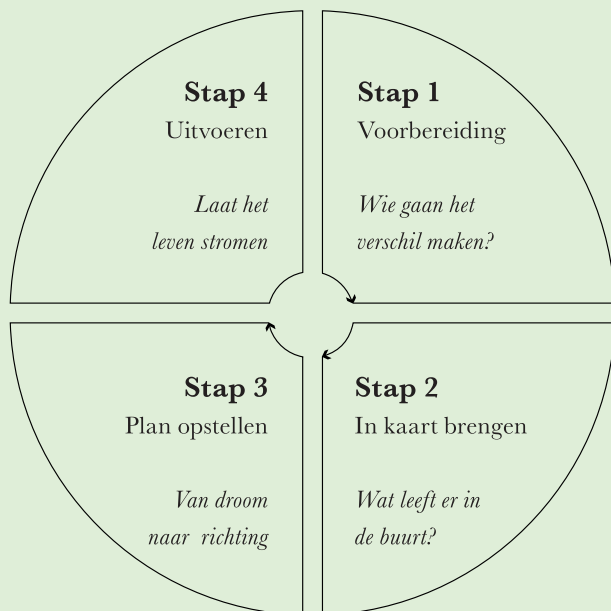
Hoofdstuk 3

Hoe activeer je een gemeenschap

Het activeren van een gemeenschap begint met een goede voorbereiding.

Een vitale gemeenschap heeft alleen kans van slagen als de deelnemende partijen een gemeenschappelijk doel hebben. Er dient een zogenoemde ‘aanleiding of noodzaak aanwezig te zijn. Denk aan buurten en wijken met een relatief hoog percentage zelfstandig wonende senioren, veel eenzaamheid en een lage sociale cohesie. De noodzaak, bereidheid tot samenwerking en het hebben van een gemeenschappelijk doel zijn de belangrijkste randvoorwaarden om een gemeenschap te activeren.

Naast het gemeenschappelijk doel is het ook nodig om de vraag of anders gezegd de behoefte aan ondersteuning op te halen bij de senioren zelf, het verzamelen van informatie over initiatieven die er al zijn en een analyse van de huidige vitaliteit van de gemeenschap. Met deze informatie wordt een activeringsplan opgesteld voor de uitvoering. De uitvoeringsfase vraagt de meeste inspanning. Na afloop blijft een beperkte ondersteuning van de initiatiefnemers meestal nodig om de positieve lijn te borgen. De ontwikkeling van een vitale gemeenschap is geen lineair proces. Er zullen momenten zijn van terugval. Op deze momenten is meer energie en ondersteuning nodig van professionals. De vier stappen om gemeenschappen te activeren zijn weergegeven in figuur 3.

Figuur 3. Vier stappen voor het activeren van vitale gemeenschappen

Hoofdstuk 3.1

Vorbereiding

Start met een kleine werkgroep van initiatiefnemers.

Dit kan zijn een woningcorporatie, zorginstelling, welzijnsorganisatie, wijkplatform en/of de gemeente. Maar denk ook aan een samenwerking tussen bewoners, verenigingen, professionals uit de wonen-, zorg- en welzijnssector en gemeente.

Maak en plan van aanpak en een tijdlijn.

Dit zijn cruciale hulpmiddelen bij het activeren van een gemeenschap om senioren te ondersteunen. Ze bieden structuur, richting en houvast in een proces dat vaak complex en onvoorspelbaar is.

Breng stakeholders in kaart.

Het in kaart brengen van stakeholders is een essentiële stap bij het activeren van een gemeenschap om senioren te ondersteunen. Stakeholders zijn alle mensen, groepen of organisaties die invloed hebben op – of beïnvloed worden door – het proces. Denk

aan bewoners, mantelzorgers, zorgprofessionals, vrijwilligersorganisaties, woningcorporaties, beleidsmakers, enzovoort. Het in kaart brengen van stakeholders is geen eenmalige activiteit, maar een dynamisch proces. Het helpt je om strategisch, inclusief en effectief te werk te gaan. Wie dit zorgvuldig doet, legt een stevige basis voor een gedragen en toekomstbestendig netwerk rondom senioren.

Leg contact

Neem contact op met andere partijen die een rol hebben (wonen, zorg, welzijn, gemeente) en verken de bereidheid en noodzaak tot samenwerking. Deze stap is cruciaal, als er geen bereidheid en noodzaak is zal er weinig energie zijn om samen te werken. Denk ook aan het benaderen en samenwerken met het wijkplatform, buurtvereniging, gebieds- of wijkregisseur van de corporatie, de wijkmanager van de gemeente.

Organiseer een Kick-off.

Een kick-off organiseren is een krachtig startmoment in het proces van community activering. Het is meer dan alleen een bijeenkomst, het is een symbolisch én praktisch startschot. Een kick-off brengt mensen samen, zorgt voor een positieve energie en geeft het gevoel: “We gaan samen iets waardevols doen”. Het creëert betrokkenheid en laat zien dat het initiatief serieus wordt genomen. Een goed georganiseerde kick-off legt de basis voor energie, samenwerking en eigenaarschap. Het is hét moment om de zaadjes van community vorming te planten én om meteen te laten zien: we doen dit samen, voor onze senioren én met elkaar.”

Hoofdstuk 3.2

In kaart brengen van de huidige situatie

Analyseer de vitaliteit

Analyseer de uitgangssituatie, hoe ziet de buurt/wijk eruit. Denk aan de bevolkingsopbouw (leeftijdsoopbouw, nationaliteit, etniciteit en beroep) aantal en soorten woningen, voorzieningen, winkels etc. Hiervoor kun je gebruik maken van bestaande wijkanalyses met demografische gegevens en de kennis van zorgaanbieders, woningcorporaties, gemeenten en welzijnsorganisaties. Deze informatie is vaak beschikbaar bij de gemeenten of te vinden via websites. Voor handige websites, check de toolbox in deze handreiking.

Verzamel informatie over bestaande initiatieven

In de praktijk zijn er al heel veel goede initiatieven en activiteiten georganiseerd door verschillende partijen. Verzamel informatie over al deze initiatieven in de buurt/wijk die er al zijn. Bundel deze informatie en maak bijvoorbeeld een sociale kaart als deze er nog niet is.

Haal wensen en behoeften op van zelfstandig wonende senioren

Denk dus niet voor deze doelgroep maar vraag wat hun behoeften zijn. Een model wat hierbij behulpzaam kan zijn is Positieve Gezondheid. Dit model kent 6 thema's. De kwaliteit van leven, meedoen, hulp bij het dagelijks functioneren, zingeving, mentaal welbevinden en lichaamsfuncties. Aan de hand van deze thema's kan het gesprek worden aangegaan met senioren over de mogelijke bijdrage van een vitale gemeenschap aan het zelfstandig wonen. Meer weten over positieve gezondheid, check de toolbox in deze handreiking.

Organiseer bijeenkomsten in de buurt/wijk maar denk ook aan huisbezoeken, wensbomen neerzetten, etc. Ga ook in gesprek met sleutelfiguren in de buurt/wijk en leg de verbinding tussen bewoners en professionals. Naast het collectieve proces is het ook belangrijk om oog te hebben voor individuele aandachtspunten. Als bij het ophalen van de vraag bij zelfstandig wonende senioren, individuele aandachtspunten aan de orde komen, neem deze dan mee. Biedt maatwerk. Op deze wijze kun je senioren mee laten doen in de gemeenschap.”

Ik ben opzoek naar een leesclubje, maar kan nergens informatie vinden of zoiets bij ons in de buurt bestaat. - Mevrouw G.

Hoofdstuk 3.3

Opstellen van een plan

Waarom

Het opstellen van een plan is een onmisbare stap in het activeren van een gemeenschap. Een goed plan is geen strak draaiboek, maar een richtinggevend kompas dat helpt om focus, samenwerking en voortgang te organiseren. Een plan is geen doel op zich, maar een middel om beweging te creëren. Zie het als een levend document dat richting geeft, mensen verbindt en uitnodigt tot actie. Kortom: plan met de gemeenschap, niet vóór de gemeenschap. “

Hoe

In het hoe, beschrijf je kort en krachtig hoe je de gemeenschap op een hoger plan gaat brengen. Hoe onderhoud je de relatie met de doelgroep. Hoe communiceer je met de doelgroep en stakeholders.

Wat

Beschrijf wat je gaat doen. Welke initiatieven ga je uitvoeren? Wat heb je nodig om dit te realiseren?

Wie

Een vitale gemeenschap ontstaat waar mensen elkaar weten te vinden – formeel én informeel, jong én oud, professioneel én vrijwillig.

Voor het opstellen van een activeringsplan kun je onderstaande stappen volgen en format gebruiken. Het format is gebaseerd Business Model Canvas (BMC) model. Deze methode is zeer geschikt voor op een gestructureerde manier in kaart brengen van 9 bouwstenen die van belang zijn voor een geslaagd plan. Voor een template en uitleg van het BMC model zie de toolbox in deze handleiding. Het is zeer aan te bevelen om dit samen met alle betrokkenen uit te voeren. Dit draagt namelijk bij aan een gedeelde verantwoordelijkheid en een gezamenlijk draagvlak om zo impact te kunnen maken. Indien je meer wil weten hoe je samen impact kunt creëren, en hoe je het BMC-model kunt toepassen, check dan de Co-creatie impact kompas in de toolbox.

Begin met de bouwstenen voor waarde creëren (doelgroepen en waarde propositie), daarna ‘waarde realiseren’ (kernpartners, kernactiviteiten, kernmiddelen, klantrelaties, kanalen) en tenslotte ‘waarde binnenhalen’ (kostenstructuur, inkomstenbronnen).

Waarde creëren

Definieer samen de gezamenlijke sociale ‘droom’ van de vitale gemeenschap. Wat is de stip aan de horizon. Het gaat hier om de ‘waarom’ vraag en dient zowel inspirerend als richtinggevend zijn. Waarom willen we een gemeenschap activeren. Denk hierbij aan impact creëren voor zelfstandig wonen senioren zoals bijdragen aan de kwaliteit van leven, minder eenzaamheid onder senioren, bevorderen van het mee doen, etc. etc. Alles dat volgt hangt af van deze ‘droom’. Het is dus belangrijk het dat alle betrokkenen hierover ook echt overeenstemming hebben. Noteer deze droom het vak ‘waarde propositie’. In het vak doelgroepen beschrijf je de doelgroep die je wilt bereiken.

Waarde realiseren

In het vak kernpartners noteer je alle betrokken partijen, denk bijvoorbeeld aan wonen, zorg, welzijn, gemeente, wijkplatform, buurtvereniging, etc. De infographic van ‘wie is wie in de wijk’ in de toolbox kan hierbij behulpzaam zijn.

Formuleer samen de concrete doelen en activiteiten die je wilt gaan uitvoeren. Probeer deze doelen zo SMART mogelijk te maken. Wie doet wat en wanneer en noteer deze in het vak ‘kernactiviteiten’.

Daarna bepaal je, hoe deze doelen bereikt worden, welke kernmiddelen of grondstoffen zijn nodig? Selecteer hiervoor eerst de grondstoffen uit de quick-scan die aandacht-nodig hebben. Dat zijn alle grondstoffen die lager scoren als 3 in de quick-scan. Noteer deze grondstoffen in het vak ‘kernmiddelen’.

In het vak ‘kanalen’ noteer je hoe je de informatie en communicatie naar de doelgroep gaat regelen. Uit gesprekken met senioren blijkt dat ze dit onderdeel erg belangrijk vinden. Daarnaast werk je uit op welke wijze je de relatie met zelfstandig wonende senioren gaat onderhouden en noteert deze ideeën in het vak ‘klantrelaties’.

Waarde binnenhalen

In het BMC-model wordt gesproken over kostenstructuur en inkomstenbronnen. Bepaal wat welke financiële kosten, tijd, energie er nodig zijn om het plan uit te voeren. Noteer dat in het vak ‘kostenstructuur’.

In het vak ‘inkomstenbronnen’ noteer je de opbrengsten van het plan. Naast financiële opbrengsten (minder zorgkosten) zijn er vooral maatschappelijke en sociale opbrengsten. Denk aan een inclusieve samenleving, minder eenzaamheid, een betere kwaliteit van leven etc.

Hoofdstuk 3.4

Uitvoeren

Start met kleine initiatieven

Stimuleer mensen om ‘kleine’ initiatieven te nemen. Koester de initiatiefnemers. Laat (oudere) bewoners zelf kleinschalige, concrete initiatieven nemen. Sluit aan bij initiatieven die er al zijn. Hebben bewoners een zetje in de goede richting nodig? Of weten ze niet waar ze informatie kunnen vinden. Faciliteer initiatieven alleen zo lang als het nodig is. Maak het niet te groot, begin klein en laat initiatieven autonoom groeien. Zorg voor goede kleine voorbeelden die tot de voorbeeldig spreken.

Gebruik positieve energie

Positieve energie is de drijvende kracht achter beweging, betrokkenheid en verbinding. Het zorgt ervoor dat mensen niet alleen mee kunnen doen, maar er ook zin in hebben om samen iets op te bouwen. Positieve energie is geen naïviteit. Het betekent niet dat je problemen negeert. Het betekent dat je vanuit kracht en verbinding werkt aan verandering, in plaats van alleen te reageren op tekorten of problemen. Dat is essentieel voor het duurzaam activeren van gemeenschappen waarin senioren zich ondersteund en gezien voelen.

Stimuleer collectief ontmoeten

Stimuleer en faciliteer het collectief ontmoeten. Creëer ontmoetingsplekken in de wijk/buurt die laagdrempelig zijn. Een sociale ruimte waar mensen elkaar kunnen ontmoeten, zonder iets te moeten.

Betrek sleutelfiguren

Sleutelfiguren zijn de spin in het web. Zij weten wat er speelt in de buurt/wijk. Het is belangrijk om sleutelfiguren in de wijk te hebben die signaleren en handelen, maar ook om het contact in het algemeen levend te houden. Zet sleutelfiguren in als ambassadeur, zij kunnen op een laagdrempelige manier contacten bevorderen.

Pluk laaghangend fruit

Laaghangend fruit plukken is géén einddoel, maar een slimme eerste stap om energie, vertrouwen en beweging op gang te brengen.

Gebruik een vliegwiel

Het laat zien: “We hoeven niet te wachten op een grote verandering. We kunnen nú al iets betekenen.”

Houd de doorlooptijd kort

Een korte doorlooptijd helpt om community activering levend, behapbaar en zichtbaar te houden. Het voorkomt dat energie verloren gaat in traagheid of bureaucratie. Door klein en snel te beginnen, creëer je de bedding voor groter en duurzamer initiatief.

Zorg voor plezier en gezelligheid

Start een gemeenschap met plezier en gezelligheid. De gemeenschap kan zich dan geleidelijk ontwikkelen van 'plezier en gezelligheid' naar 'support, plezier en gezelligheid'

Communiceer en informeer

Informatie over alle activiteiten in de buurt zou handig zijn voor veel senioren. Denk aan een fysiek boekje, prikboarden maar ook digitale informatievormen. Zorg ervoor dat professionals zichtbaar zijn in de wijk. Denk aan een fysiek contactpunt en/of een sociale ontmoetingsplek.

Deel successen

Deel successen, is een sleutelprincipe in community activering. Het betekent: laat zien wat er goed gaat, wat al lukt, en wie daarin een rol speelt. Of het nu gaat om een klein buurtinitiatief of een grote samenwerking rond ouderenondersteuning. Succes delen werkt verbindend, versterkend en inspirerend.

Het zou helpen als ik een contactpersoon in de buurt heb, waar ik terecht kan met mijn ideeën. Ik wil graag meedenken met de gemeente om het marktplein anders in te richten. Denk aan meer groen en bankjes. - Meneer A.

Hoofdstuk 4

Monitoren, evalueren en borgen

Het activeren van gemeenschappen is geen lineair proces met een vaste route van A naar B. Het is eerder een dynamisch en cyclisch traject, waarin de context voortdurend verandert en waarin voortgang soms grillig verloopt: één stap vooruit kan gevolgd worden door twee stappen terug. Juist daarom is het essentieel om in iedere fase van het proces systematisch te monitoren, evalueren en bij te stellen. Door regelmatig stil te staan bij vragen als: *“Doen we nog de juiste dingen? Sluit onze aanpak aan bij de actuele behoeften? Behalen we onze doelen?”* ontstaat ruimte voor reflectie en koerscorrectie. Dit voorkomt dat energie verloren gaat aan interventies die niet (meer) aansluiten bij de gemeenschap, en vergroot de kans op duurzame impact.

Evalueren betekent niet alleen terugkijken, maar ook vooruitdenken. Het vraagt om het betrekken van bewoners, vrijwilligers en netwerkpartners bij het duiden van voortgang en het formuleren van vervolgstappen. Juist in gemeenschapsprocessen is het belangrijk om te erkennen dat groei niet altijd zichtbaar is in cijfers, maar vaak voelbaar is in relaties, vertrouwen, eigenaarschap en de ervaren kwaliteit van leven.

Borgen gaat verder dan het vastleggen van afspraken. Het draait om het versterken van lokale veerkracht: het vermogen van de gemeenschap om zelf door te ontwikkelen, ook als externe ondersteuning afneemt. Dit wordt onder andere bereikt door het bevorderen van een inclusieve samenleving waarin jong en oud samenwerken aan een vitale leefomgeving. Dat vraagt om voortdurende afstemming, het delen van verantwoordelijkheid en het zichtbaar maken van wat werkt.

Kortom: monitoren, evalueren en bijstellen zijn geen sluitstuk van het proces, maar een integraal onderdeel van het activeren van gemeenschappen. Ze vormen de motor achter duurzame verandering.

Hoofdstuk 4.1

QuickScan

Om de vitaliteit van een gemeenschap te monitoren of in kaart te brengen kan een QuickScan uitgevoerd worden. De quick-scan is een globale evaluatie van de gemeenschap, waarbij de belangrijkste kansen, knelpunten en verbetermogelijkheden worden benoemd. Een vitale gemeenschap bestaat uit tien grondstoffen. Namelijk: sociale cohesie, inzet en activiteit van leden, eigenaarschap, participatie, leiderschap, betrokkenheid, openheid en vertrouwen, demografische samenstelling, de fysieke omgeving en beschikbare capaciteit.

Een juiste invulling van deze grondstoffen levert meer kans op succes voor een vitale gemeenschap. Door het invullen van de vragenlijst blijkt al snel hoe vitaal de grondstoffen van gemeenschap zin. De stellingen die je kiest staan niet gelijk aan 'goed' of 'fout', maar geven een inschatting van de ontwikkelingsfase waarin de gemeenschap zich nu bevindt. Inzicht daarin is van belang om te bezien hoe je naar het 'next level' komt.

De ontwikkeling van een vitale gemeenschap bestaat uit een aantal fases:

- Zaaifase
- Kiemfase
- Groeifase
- Bloeifase

Indien de score van een bouwsteen lager is dan de groeifase, dan is er werk aan de winkel en verdient deze bouwsteen aandacht in het plan van stap 2. In de infographic (de boom) zie je de vier bovenstaande ontwikkelfasen waarin een vitale gemeenschap zich kan bevinden.

De zaaifase

Ontdek en stimuleer

De vitale gemeenschap begint doorgaans als losse (sociale)netwerken (of initiatiefnemers) die het potentieel hebben om meer verbonden met elkaar te worden. Het energieniveau van de leden is op dit moment nog laag, maar zal beginnen toe te nemen door kleine initiatieven. Een grote inbreng en facilitering van initiatiefnemers is in deze allereerste fase nodig.

De kiemfase

Faciliteer en creëer impact

Als leden verbindingen en relaties met elkaar opbouwen, beginnen ze samen te komen in een gemeenschap. Ze zullen in dit stadium de mogelijkheden onderzoeken en het energieniveau van de leden zal toenemen naarmate de gemeenschap zich ontwikkelt. De initiatiefnemers hebben minder directe inbreng nodig terwijl dit gebeurt, en zouden de groep in staat moeten stellen onderlinge banden te smeden.

De groeifase

Focus en groei

De groeifase kenmerkt zich doordat de gemeenschap groeit in lidmaatschap, activiteit en inzet. De gemeenschap zal sterke banden gaan vormen en het wederzijds vertrouwen zal groeien. De energie van leden kan aanvankelijk afnemen naarmate de gemeenschap volwassener wordt, maar zal gestaag groeien. Initiatiefnemers zullen in dit stadium meer gestructureerde input nodig hebben om de ontwikkeling van de community te ondersteunen.

De bloeifase

Eigenaarschap en vertrouwen

Als de gemeenschap zich in de bloeifase bevindt zal voldoende activiteit en inzet van haar leden hebben om door te gaan met minder inspanning van de initiatiefnemers. Leden worden eigenaar van activiteiten en initiatieven die ze creëren en delen. De energie van leden tijdens deze fase zal over het algemeen hoog blijven, maar er zullen ook momenten zijn van terugval. Initiatiefnemers hebben zo min mogelijk input nodig, aangezien leden zelf een deel van de leiderschapsrol op zich nemen.

Ik vind het leuk om samen met ander dames te handwerken. Maar ook om jonge mensen dit te leren. Een breicafé beginnen lijkt me erg leuk. Maar ik weet niet hoe en waar. - Mevrouw N.

5. Toolbox

Voor het doorlopen van de stappen kan onderstaande informatie behulpzaam zijn.

Onderwerp	Te raadplegen bij:
Co-creatie Kompas	https://www.limeconnect.nl/successen/co-creatie-impact-kompas/
Business Model Canvas model	https://sustainablebusinessmodel.org/2015/04/17/the-triple-layered-business-model-canvas-a-tool-to-design-more-sustainable-business-models/
Positieve gezondheid	https://www.iph.nl/
Quick scan	Op te vragen bij de auteur.
Planbureau voor de leefomgeving	https://www.pbl.nl/publicaties/hoe-is-het-leven-in-jouw-regio
Leefbaarometer	https://www.leefbaarometer.nl
Checklist hoe bereik je senioren	https://www.beteroud.nl/tips-tools/tools/checklist-hoe-bereik-je-senioren?
10 praktijktips om ouderen te betrekken bij projecten	https://www.beteroud.nl/tips-tools/tips/10-praktijk-tips-om-ouderen-te-betrekken-bij-projecten
Demografische gegevens	https://allecijfers.nl/buurt/geleen-centrum-sittard-geleen
Informatieplatform voor gezond en vitaal ouder worden in de regio 046	https://www.vitaal046.nl
Wie is wie in de wijk	https://www.movisie.nl/publicatie/infographic-wie-wie-wijk